

TIVOLI
VREDEN
BURG

THE CHOIR OF ST JOHN'S COLLEGE, CAMBRIDGE

Christopher Gray dirigent • **Alexander Robson** en **Tingshuo Yang** orgel

Tamsin Jones *1972

Noel: Verbum caro factum est (2017)

William Kirkpatrick 1838-1921

Away in a manger (1895) (arrangement door Gary Cole)

Gerald Hendrie *1935

There is no rose (1982)

William Byrd 1543-1623

Vigilate (1589)

Johann Sebastian Bach 1685-1750

Wachet auf ruft uns die Stimme BWV 645 (1748-49)

Orgel: Tingshuo Yang

Tomás Luis de Victoria 1548-1611

O magnum mysterium (1572)

Peter Cornelius 1824-1874

The three kings (1856) (arrangement door Ivor Atkins)

William Byrd

Gloria uit 'Mass for three voices' (1591-92)

Mateo Flecha el Viejo 1481-1553

Ríu, ríu, chíu (gepubliceerd in 1556)

John Francis Wade 1711-1786

O come, all ye faithful (1751) (arrangement door David Willcocks)

PAUZE

Charles John Brennan 1876-1972

The annunciation (1905)

Sergei Rachmaninov 1873-1943

Bogoroditse devo (1915)

William Cornysh 1465-1523

Ave maria (1500-02)

Max Reger 1873-1916

Maria wiegenlied (1912)

Kerensa Briggs *1991

A tender shoot (2022)

Johann Sebastian Bach

Fuga sopra il magnificat BWV 733 (1708-1717)

Orgel: Alexander Robson

John Tavener 1944-2013

The lamb (1982)

Becky McGlade *1974

In the bleak midwinter (2016)

Jonathan Dove *1959

The three kings (2008)

Felix Mendelssohn 1809-1847

Hark! The herald angels sing (1840) (arrangement door David Willcocks)

**THE CHOIR OF
ST JOHN'S COLLEGE CAMBRIDGE**

Sopraan

Evelyn Austen
Ingrid Birchall
Bertram Bowes
Arthur Cobb
Amelia Crichton-Stuart
Nicholas Garcia
Gabriel Gritten
Martha Gritten
George Henty
Kevin Ke
Charles Lipscomb
Bryony Macleod-Jones
James Marshall
Samuel Smith
Montague Tatnell
Felix van den Bos
Aiden Wee

Alt

Olivia Hawkins
Alice Hilder-Jarvis
Alice Markham
Matthew Monaghan

Tenor

James Gant
Joseph Hancock
Theodore Horch
Garbhan McEnoy
Carlos Rodríguez Otero

Bas

George Bird
Jonathan Hatley
John Moore
Henry Montgomery
Alexander Semple
Alexander Weiss

Koesterende klanken verdrijven de kilte en de koude tijdens de kerst. Of je nu luistert naar het oudste of het nieuwste werk van deze avond, al deze werken verkwikken en troosten je gemoed. Van de ritmisch geprononceerde beurtzang van de 15e-eeuwer Mateo Flecha 'el Viejo' (de oude) tot de tedere samensmelting van stemmen in *A tender shoot* van het jongste talent Kerensa Briggs, geboren in 1991. Warm je aan een bonte mix van kerstliederen van de renaissance, barok, romantiek en moderne tijden tot nu. Ze vormen hier de kerstversiering aan een en dezelfde boom

van vertroosting en licht, tot fonkeling gebracht door The Choir of St John's College Cambridge bijgestaan door twee organisten: 'turning darkness into light', om met de gezongen tekst van Briggs te spreken.

Op de kerstening volgde de Kerstmis. Het zou in het jaar 336 zijn geweest: keizer Constantijn riep 25 december uit tot 'de' geboortedag. De mis van die dag werd voortaan 'Christes Masse' genoemd. Volkse monden maakten daar het beter te verhapstukken 'kerstmis' van. Het kerkelijk ritueel geschraagd met preken, wierook en muziek, vond verbreiding tijdens de zogenoemde 'kerstening' van Europa die zich tussen de vierde en de veertiende eeuw voltrok. Experts hebben uitgevogeld hoe Franciscaner broeders de vanavond zo feestelijk gevierde traditie zouden zijn gestart met de verspreiding van 'Christmas carols'. Hou elkaars handen vast mensen. Haak in en doe een cirkeldansje, terwijl jullie dit kerstlied zingen. Kom op nou! Hallelujah: het geloofsleven is zo gek nog niet! Het zingen beklifde kennelijk beter dan het dansen en zo zou de bodem zijn gelegd onder een traditie van knappend-haardvuur-repertoire voor talloze koren.

Waakzaamheid rond het wonder

Koorcomponist Tamsin Jones vervlecht graag oeroud met eigentijds, ze opent in Latijn met opbeurend swingende koormuziek. De carol *Away in a manger* verscheen in de jaren 1880 in Amerikaanse tijdschriften. De anonieme auteur gaf zijn naam niet prijs en oogstte succes met de pas laat ontmaskerde mare dat het lied door Martin Luther zou zijn geschreven. *There is no rose* stamt als carol uit de renaissance. De door sopranen geopende, steeds energiekere muziek van de veelzijdige musicus Gerald Hendrie, is opgedragen aan het hier zingende koor uit Cambridge. William Byrd ten slotte, topcomponist aan het hof van Tudor, bezingt in vreugdevolle polyfonie – op de klinkers van 'Vi-gi-la-te' – de waakzaamheid rond het kindeke in de kribbe.

Het Duitsland van Gutenberg

Rond 1450 stempelde Johannes Gutenberg met losse loden letters zijn eerste bijbel in Mainz. Zijn boekdrukkunst bereikte vrij snel onze sappige rivierlanden: de eerste overgeleverde druk uit Utrecht met jaartal,

stamt van 1473. We zullen het vermoedelijk deels aan deze Duitse uitvinding te danken hebben dat uit de vijftiende eeuw een verpletterend aantal Christmas carols is overgeleverd. Het repertoire biedt ons een van de best bewaarde geheimen van de muziek. Nergens zijn de carols zo mooi opgebloeid als in Engeland tijdens de middeleeuwen en renaissance. 'Wachet auf' is een van zijn beroemdste koraalbewerkingen van Bach. In het achterliggende bijbelverhaal uit het evangelie van Mattheus staan olielampen van bruidsmeiden, wachtend op hun bruidegom in de nacht, symbool voor het brandend houden van je geloof. Muziek die je optilt tot hemelse hoogten biedt Tomas Luis de Victoria, de grootste wever van meerstemmige klanktapijten van zijn tijd in Spanje, opgeleid in Rome, mogelijk als student van Palestrina.

De Drie Koningen

Het kind in de kribbe werd bezocht door 'magi', of 'magoi' in het Grieks: de wijzen van 'het' Oosten (Mattheus 2:1). Ooit stond het woord voor Babylonische, Medische en Perzische wijzen. Ze waren leraren, priesters en tovenaars. Mannen met zeven vinkjes en evenzovele privileges, zou je nu zeggen. Peter Cornelius, zoon van Duitse acteurs, bekend met de romans van Jean Paul en de teksten van Goethe en Schiller, bezingt de wijzen in aards romantisch meeslepende klanken. Hoe anders klinkt de vroom edelmoedige lezing van Jonathan Dove (tegen het slot na de pauze). Toch heeft Dove met zijn voorganger Cornelius de theaterliefde gemeen. Als tiener in de jaren zestig bedacht Dove muziek bij het lezen van 'The Hobbit' van Tolkien. Hij gebruikte zijn speelgoedmeccano om modellen van theaters te bouwen met een hydraulisch draaibare podium en ultraviolette belichting.

Europa, Europa, Europa

Componisten vormen vaak het cement tussen verscheurde kerken en naties. Mendelssohn, van joodse familie maar protestants gedoopt, is hier bezorger van de engelen waarmee het concert besluit. Hij eerde Lutherse tradities, maar werd ook immens populair in Engeland. William Byrd leverde een rijkdom aan repertoire voor de Anglicaanse kerk en bleef onderwijl stiekem devoot katholiek. Mateu Fletxa 'el Vell', zoals de componist van *Riu, riu chíu* in het Catalaans heet, deed zijn best

onze eenheid in verscheidenheid te vieren met zijn 'ensalada's': vier- tot vijfstemmige werken, waarmee hij hovelingen feestvreugde bezorgde met een bonte mix van Catalaans, Italiaans, Frans en Latijn. *O Come All Ye Faithful* kent met *Adeste Fideles* een Roomse voorganger uit 1640. Speurtochten naar de oorsprong van deze carol leiden zowel naar een koning in Portugal als naar Cisterciënzer monniken en Engelse componisten, kortom: naar Europa!

De Heilige Maagd en haar vrucht

Charles John Brennan ontwikkelde zich in Galway en de Ierse kustplaats Clifton tot een geweldig organist en brak door in Belfast waar hij tot zijn laatste snik zijn stempel drukte op het muziekleven. Hij werd 'captain' genoemd gezien hij in The Great War Is Royal Irish Fusilier muzikale activiteiten organiseerde voor soldaten in België en Frankrijk. Een jaar voor zijn dood dirigeerde hij in de winter van 1970-1971 nog onverdroten Christmas Carols. Brennan werd 94 jaar. Hallelujah! kondigt het koor de komst van Christus aan, de start van een prachtige reeks gezangen waarin Rachmaninov, Cornysh en Reger de Heilige Maagd eren vanuit verschillende tradities en tijden, waarna Kerensa Briggs het wonder weer laat stralen.

Bach componeerde nog vrij jong een niet direct als standaard fuga herkenbare orgelprelude: *Fuga sopra il Magnificat*, op het Gregoriaanse origineel van het Magnificat. De oeroude melodie knipte hij slim in tweeën, waardoor een cliffhanger-effect ontstaat. Pas op het laatst klinkt de ontbrekende tweede helft in het pedaal. John Tavener ontpopte zich als langharig hippiefenomeen in witte broek. Met zijn hoogst welluidende drieklanken en modale muziek, ontstaan vanuit zijn omhelzing van de Russische orthodoxie, tartte hij zijn vijanden en verleidde hij een groot publiek. Tavener brak met alle taboes van de strenge muziek van zijn tijd. Wiegde zijn *Song for Athene* prinses Diana, Lady Di, naar haar graf in augustus 1997, *The Lamb* bezingt opnieuw de zachte huid van de wolk van een baby in de kribbe. Becky McGlade, celliste en koorcomponiste uit Cornwall, put vaak inspiratie uit haar geloof. *In the bleak midwinter* biedt zalvende klanken in een vertrouwenwekkend, heerlijk rustgevend tempo.

Keltische wortels

De Britse koortraditie straalt ons vanavond tegemoet, maar hoever terug in de tijd ligt haar oorsprong? In Bristol loopt door de gangen van de universiteit een langharige professor die je met vorsende grijns vanachter zijn brillenglazen aankijkt: Ronald E. Hutton. Met de prikstok in de heuvels en dalen van Wales en Schotland onthult zijn team de Keltische voorlopers van onze kerst. De academische output van zijn vakgroep bulkt van kloeke werkstukken over Stonehenge, de geheimen van de Britse eilanden, hekserij, heksen-sabbats, druïdes, voorchristelijke goden, maretak, wolven en de wildernis in de middeleeuwen.

Stel je even voor: een gitzwarte hemel, fonkelende sterren, het vale koele schijnsel van een magische, nog onbetreden maan, een wolf huilt, de sneeuw valt en de bodem kraakt en knispert van de vorst. Houtvuur en dierenvellen zijn je enige bescherming en verder heb je alleen elkaar. Zo moesten mensen duizenden jaren huiverend tegen mekaar aan schurkend de donkere winter doorstaan. Uit die existentiële nood ontstonden midwinterfeesten, al eeuwen voor 'het' wonder in de kribbe lag. De kerst wordt nergens zo uitbundig gevierd als in Brexannië. Banjer door Londen en je loopt gerede kans een gebraden kalkoen op je hoofd krijgen, zoveel hangen er daar verlokkelijk in de lucht. Veganisten kijken machteloos toe, maar koorzang en orgel doen geen vlieg kwaad. Wat zou de Engelse kerst zijn zonder 'de' Christmas carol? Wij wensen u een fijne kerst met uw dierbaren en hopen dat het kaarslicht, de klokklanken en de fonkelende versieringen u vredig mogen stemmen.

Huib Ramaer

THE CHOIR OF ST JOHN'S COLLEGE, CAMBRIDGE

Het Choir of St John's College uit Cambridge is een van de beste collegiale koren ter wereld met een lange geschiedenis die teruggaat tot halverwege de zeventiende eeuw. Het koor bestaat uit jongens en meisjes vanaf acht jaar oud en een aantal volwassen koorleden die aan de Universiteit van Cambridge studeren. Het koor versterkt de liturgie en eredienst tijdens de dagelijkse diensten in de collegekapel. Het repertoire van het koor is divers en beslaat meer dan 500 jaar; bovendien maakt het koor zich hard voor uitvoeringen van hedendaagse muziek en schrijft het regelmatig compositieopdrachten uit.

CHRISTOPHER GRAY

Christopher Gray is sinds dit jaar muzikdirecteur van het St John's College. Hiervoor was hij muzikdirecteur van het kathedrale koor van Truro, waarmee hij een reeks albums heeft opgenomen die internationaal lovend werden ontvangen. Gray groeide op in Bangor in Noord-Ierland en was assistent-organist in de St George's Church in Belfast, voordat hij op 18-jarige leeftijd naar Engeland verhuisde voor een orgelbeurs aan het Pembroke College in Cambridge. Als postdoctorale student aan het Royal College of Music kreeg hij les van Margaret Phillips en kreeg hij een orgelbeurs aan de Guildford Cathedral.

MEER KOREN

Zaterdag 10 februari

NEDERLANDS KAMERKOOR & AMSTERDAM SINFONIETTA
ROSSINI'S PETITE MESSE SOLENNELLE

Dinsdag 19 maart

ESTONIAN PHILHARMONIC CHAMBER CHOIR
ESTSE VOLKSMUZIEK

Woensdag 24 april

VLAAMS RADIOKOOR & ENSEMBLE BRUSSELS PHILHARMONIC
MASS FOR THE ENDANGERED